

บทที่ ๔

การเปรียบเทียบปณัตติวัชชะและโลกวัชชะในพระพุทธศาสนาเถรวาท

การเปรียบเทียบปณัตติวัชชะและโลกวัชชะในพระพุทธศาสนาเถรวาทเพื่อให้ความเหมือนและความแตกต่างกันที่สามารถนำมาปรับใช้ในการดำเนินชีวิตของพระภิกษุและชาวพุทธได้เข้าใจในศีลพระวินัยของสงฆ์ที่เป็นอภัตินัก และอภัตินา ซึ่งได้เปรียบเทียบใน ๖ ประการ คือ (๑) เปรียบเทียบความหมายของปณัตติวัชชะและโลกวัชชะ (๒) เปรียบเทียบสิกขาบทปณัตติวัชชะและโลกวัชชะ (๓) เปรียบเทียบมูลเหตุบัญญัติ(๔) เปรียบเทียบองค์ประกอบแห่งอภัตินักปณัตติวัชชะและโลกวัชชะ (๕) เปรียบเทียบโทษแห่งการล่วงละเมิดปณัตติวัชชะและโลกวัชชะ(๖) เปรียบเทียบประโยชน์แห่งการไม่ล่วงละเมิดปณัตติวัชชะและโลกวัชชะและสรุปดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

๔.๑ เปรียบเทียบความหมายสิกขาบทระหว่างปณัตติวัชชะและโลกวัชชะ

ตารางที่ ๔.๑ การเปรียบเทียบความหมายของสิกขาบทระหว่างปณัตติวัชชะและโลกวัชชะ

ความหมายของปณัตติวัชชะ	ความหมายของโลกวัชชะ
อภัตินักที่เป็นโทษทางพระบัญญัติคือ คนสามัญทำเข้าไม่เป็นความผิดความเสีย เป็นผิดเฉพาะแก่ภิกษุ โดยฐานละเมิดพระบัญญัติ เช่น ฉันทอาหารในเวลาวิกาล ขุดดินใช้จิวรที่ไม่ได้พินทุ นังนอนบนเตียงตั้งที่ไม่ได้ตรงทำให้แน่นเป็นต้น	มีโทษทางโลก ใช้เรียกอภัตินักหรือความผิดของพระภิกษุที่ชาวโลกตำหนิติเตียนว่าไม่เหมาะสมไม่ควรแก่สมณะความผิดที่เป็นโลกวัชชะนั้น เช่น ทะเลาะวิวาท ทำโจรกรรม ฆ่าคนตาย ความผิดอย่างนี้แม้คนทั่วไปทำเข้าก็ถูกตำหนิติเตียนเหมือนกันพระภิกษุไปทำเข้า ยิ่งถูกตำหนิมากขึ้นการกระทำบางอย่างแม้ไม่มีความผิดตามพระวินัย แต่ก็ยังเป็นโลกวัชชะ คือ ถูกตำหนิติเตียนได้ เช่น สูบบุหรี่ในที่สาธารณะ ส่งเสียง

	ดังในที่ชุมนุมชน ไม่เอื้อเฟื้อแก่สตรี และเด็ก
--	---

ตามความหมายดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่ามีความแตกต่างกันระหว่างปณัตติวัชชะและโลกวัชชะเนื่องด้วยปณัตติวัชชะจะเกี่ยวเนื่องกับพระวินัยของพระภิกษุโดยตรงและไม่เกี่ยวข้องกับคฤหัสถ์แต่ประการใด เช่น อาบัติปาจิตตีย์ เป็นต้น สำหรับโลกวัชชะจะเกี่ยวข้องกับคฤหัสถ์ที่จะคอยดูความประพฤติของพระภิกษุไม่ให้ประพฤติดังอย่างของคฤหัสถ์ เพราะเมื่อพระภิกษุประพฤติผิดก็จะถูกชาวโลกติเตียนไม่เหมาะสมแก่การดำรงสมณเพศได้ เช่น ทะเลาะวิวาท ทำโจรกรรม ฆ่าคนตาย เป็นต้น นอกจากจะผิดทางพระวินัยสงฆ์แล้วยังถูกกล่าวครหาจากคฤหัสถ์ถึงความไม่เหมาะสม ไม่ควรอย่างยิ่งในการทำความผิดดังกล่าวนี้

ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตได้ว่า พระภิกษุในสังคมไทยปัจจุบันตามที่ออกข่าวในโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ เป็นต้น ก็จะมีการประพฤติดุคพระวินัยโดยเฉพาะความผิดที่เป็นความผิดร้ายแรง เช่น ฆ่าคนตาย ข่มขืนสีกา เป็นต้น ตามความหมายแล้วพระวินัยระบุไว้ชัดเกี่ยวกับอาบัติของพระภิกษุ ๒๒๗ ข้อ แต่ที่ชาวโลกติเตียนถึงความไม่เหมาะสมก็ล้วนเป็นเรื่องที่ร้ายแรงทั้งสิ้น ส่วนเรื่องที่ไม่ร้ายแรง ผู้วิจัยก็มีความเชื่อว่าชาวพุทธก็ยังพออนุโลมให้ได้ ไม่ได้ตำหนิติเตียนกันมาก แม้แต่เรื่องของการซื้อหวย ซื้อลอตเตอรี่ก็ยังมีญาติโยมไปจำหน่ายให้แก่พระภิกษุ ซึ่งสิ่งเหล่านี้นอกจากพระภิกษุจะประพฤติดุคต่อปณัตติวัชชะแล้วยังถูกโลกวัชชะติเตียนทั้งพระภิกษุและผู้จำหน่ายสลากดังกล่าวให้พระภิกษุด้วย เพื่อป้องกันการละเมิดต่อปณัตติวัชชะและโลกวัชชะ ทั้งพระภิกษุและคฤหัสถ์ควรเว้นเสีย

๔.๒ เปรียบเทียบประเภทของลักษณะของปณัตติวัชชะและโลกวัชชะ

ตารางที่ ๔.๒ การเปรียบเทียบประเภทสิกขาบทของปณัตติวัชชะและโลกวัชชะ

สิกขาบทของปณัตติวัชชะ	สิกขาบทในโลกวัชชะ
๑. พระวินัยปิฎกมีความเป็นมาภายหลังมี ภิกษุประพฤติเสียหายเกิดขึ้นในหมู่สงฆ์ พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติสิกขาบทเล็กน้อยต่าง ๆ ที่เป็นประเภทยกอาบัติ (อาบัติเบา) อาทิเช่น นิสสัคคียปาจิตติย ปาจิตติย ปาฏิเทสนียะไว้ ยังไม่ทรงบัญญัติสิกขาบทประเภทครุกาบัติ (อาบัติหนัก) อันได้แก่ ปาราชิกและสังฆาติเสส ๒. สิกขาบทเหล่านี้ ผู้ใดกล่าว กล่าวที่ใด กล่าวเมื่อใด กล่าวเพราะเหตุใด จำต้องกำหนดกล่าวทำนัยนั้น โดยความแปลกแห่งสิกขาบททั่วไป จำต้องกำหนดโทษทั้งเป็นปกติวัชชะ และปณัตติวัชชะ ทำการชี้แจงนัยทั่วไป ทุกสิกขาบท โดยพยัญชนะและอรรถะของบททั้งหลาย ๓. สิกขาบทที่ทรงบัญญัติ ไว้สำหรับพระภิกษุสาวกทั้งหลายยกตัวอย่าง วิกาลโภชนสิกขาบท คือการฉันอาหารในเวลาวิกาล เป็นโทษในทางพระวินัย แต่ไม่เป็นโทษทางโลก	๑. สิกขาบทที่บัญญัติแก่พระภิกษุแล้วละเมิดมีโทษทางโลก ใช้เรียกอาบัติหรือความผิดของพระภิกษุที่ชาวโลกตำหนิติเตียนว่าไม่เหมาะสมไม่ควรแก่สมณะความผิดที่เป็นโลกวัชชะนั้น เช่น ทะเลาะวิวาททำโจรกรรม ฆ่าคนตาย ความผิดอย่างนี้แม้คนทั่วไปทำเข้าก็ถูกตำหนิติเตียนเหมือนกันพระภิกษุไปทำเข้า ยิ่งถูกตำหนิมากขึ้นการกระทำบางอย่างแม้ไม่เป็นความผิดตามพระวินัย แต่ก็ เป็นโลกวัชชะ คือ ถูกตำหนิติเตียนได้ เช่น สูบบุหรืในที่สาธารณะ ส่งเสียงดังในที่ชุมนุมชน ไม่เอื้อเฟื้อแก่สตรี และเด็ก ๒. สิกขาบทที่บัญญัติไว้แก่ภิกษุ คนสามัญที่มีใช้ภิกษุทำเข้าก็เป็นความผิดความเสียหาย เช่น โจรกรรม ฆ่ามนุษย์ ทุบตีกัน คำกัน เป็นต้นบางทีว่าเป็นข้อเสียหายที่ชาวโลกเขาติเตียน ถือว่าไม่เหมาะสมกับสมณะ

ผู้วิจัยข้อสังเกตได้ว่าสิกขาบทเฉพาะของภิกษุสงฆ์ จัดแบ่งโทษเป็น ๒ ประเภท คือโลกวัชชะและปณัตติวัชชะ แม้อาบัติที่เกิดจากการล่วงละเมิดสิกขาบทว่าโดยโทษก็มีประเภท

เช่นกัน คือ โลกวัชชะและปณัตติวัชชะ ในโทษ ๒ อย่างนั้น จิตเป็นอกุศลนั้นมีในฝ่ายของสจิตตกะของอาบัติใด อาบัตินั้น โลกวัชชะ คือ สิ่งที่พระพุทธเจ้าบัญญัติสิกขาบทนั้นแล้ว เพราะโลกวัชชะเพื่อความตั้งอยู่ด้วยดีแห่งสงฆ์ โดยภาวะแห่งอกุศลโดยส่วนเดียว ในเพราะก้าวล่วงวัตถุ สิกขาบทใดที่ล่วงละเมิดแล้ว มีความชั่วโดยส่วนเดียว ทรงบัญญัติสิกขาบทนั้นเพื่อการยอมรับของสังคมเพราะชาวโลกเห็นว่ามีผิด ส่วนปณัตติวัชชะ เมื่อกระทำสิ่งที่พระพุทธเจ้าทรงห้าม แม้เพราะไม่มีเจตนาก้าวล่วงวัตถุหรือบัญญัติ หรือไม่กระทำสิ่งที่ควรกระทำเกี่ยวข้องกับอาบัตินั้นอยู่ในสิกขาบทใด สิกขาบทนั้นทั้งหมด เว้นสุราปานะ ฟังทราบว่า เป็นปณัตติวัชชะหรือถึงแม้จะไม่มีเจตนาละเมิดบทบัญญัติของเรื่องที่ห้ามไว้ เมื่อมีการกระทำสิ่งที่ต้องห้าม ไม่กระทำสิ่งที่ต้องห้ามก็ต้องอาบัติ เกี่ยวกับอาบัติในสุราปานะบรรคทุกสิกขาบท ยกเว้นการดื่มสุรามิโทษเพราะทรงบัญญัติห้ามไว้ ดังนั้นสิกขาบทที่เป็นโลกวัชชะถือเอาจิตที่เป็นอกุศลอย่างเดียว

ส่วนสิกขาบทที่เป็นปณัตติวัชชะ ฟังถือเอาจิตที่เป็นอกุศลอย่างเดียว ตัวอย่างเช่น อาบัติที่เป็นโลกวัชชะนั้น ได้แก่ อาบัติที่ต้องในเวลาที่มีจิตเป็นอกุศล เช่น การดื่มสุรา เพราะมีจิตรู้ว่าเป็นสุรา และอาบัติที่เป็นปณัตติวัชชะนั้น ได้แก่ อาบัติที่ต้องในเวลาที่มีจิตเป็นอกุศล เช่น เก็บดอกไม้บูชาพระ แต่ผิดบัญญัติเรื่องพราภของเขียว เป็นต้น ที่เป็นอกุศลล้วน สิกขาบทนั้นชื่อว่าเป็นโลกวัชชะ ที่เหลือเป็นปณัตติวัชชะ บรรดาโทษ ๒ อย่างนั้นอนุบัญญัติในสิกขาบทที่เป็นโลกวัชชะ เมื่อเกิดขึ้น กันปิดประตูตัดกระแสทำให้ตั้งขึ้นกว่าเดิมยอมเกิดขึ้น ส่วนอนุบัญญัตินี้ว่า "เว้นไว้แต่สำคัญว่าได้บรรลุ เว้นไว้แต่ฝัน" พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสไว้ เพราะไม่มีการล่วงละเมิดและเพราะเป็นอัปโหหาริกในสิกขาบทที่เป็นปณัตติวัชชะเมื่อภิกษุยังไม่ได้ทำการล่วงละเมิด อนุบัญญัติเมื่อเกิดขึ้นทำให้พลาดพลดเปลื้องออกเปิดประตูให้ทำไม่ให้เป็นอาบัติต่อไป ย่อมเกิดขึ้นเหมือนอนุบัญญัติในคณโกชนสิกขาบทและปรัมปรโกชนสิกขาบทฉะนั้น ส่วนอนุบัญญัติเห็นปานนี้ว่า "โดยที่สุด (บอก) แม้แก่หญิงแพศยาอันจะพึงอยู่ร่วมชั่วขณะ" ชื่อว่ามีคติเหมือนพระบัญญัติทีเดียว เพราะเกิดขึ้นในเมื่อภิกษุทำการล่วงละเมิดแล้วก็เพราะปฐมสิกขาบทนี้เป็นโลกวัชชะ ไม่ใช่เป็นปณัตติวัชชะ; เพราะฉะนั้นอนุบัญญัตินี้ก็กันปิดประตูตัดกระแสได้แก่ทำให้ตั้งขึ้นกว่าเดิมอีกยอมเกิดขึ้นครั้งเมื่อพระผู้มีพระภาคเจ้าทรงประมวลเรื่องแม้ทั้งสองมาแล้วบัญญัติปฐมปาราชิกทำให้ตั้งขึ้นกว่าเดิมด้วย

อำนาจมุลเฉทอย่างนั้นเรื่องภิกษุชาววัชชีบุตรแม้อันก็เกิดขึ้นเพื่อประโยชน์แก่นุบัญญัติ เพื่อแสดงความเกิดขึ้นแห่งเรื่องภิกษุวัชชีบุตรนั้นพระธรรมสังคาคหกเถระทั้งหลายจึงได้กล่าวกันว่า "ก็สักขาบทนี้ ย่อมเป็นอันพระผู้มีพระภาคเจ้าทรงบัญญัติแล้วแก่ภิกษุทั้งหลาย

๔.๓เปรียบเทียบมูลเหตุบัญญัติปณัตติวัชชะและโลกวัชชะ

การเปรียบเทียบมูลเหตุปณัตติวัชชะและโลกวัชชะ มีมูลเหตุที่เกิดขึ้นคล้ายกัน แต่มูลเหตุของปณัตติวัชชะเป็นในเรื่องของทางธรรม ส่วนโลกวัชชะเป็นเรื่องของทางโลกที่เกี่ยวข้องกับทางธรรม ซึ่งมีรายละเอียดต่อไปนี้

ตารางที่ ๔.๓ เปรียบเทียบมูลเหตุบัญญัติปณัตติวัชชะและโลกวัชชะ

มูลเหตุปณัตติวัชชะ	มูลเหตุโลกวัชชะ
๑. เพื่อความอยู่อย่างผาสุกแห่งสงฆ์เพื่อข่มบุคคลผู้หน้าด้านเพื่อภิกษุผู้มีศีลเป็นที่รักอยู่อย่างผาสุก ๒. เพื่อจัดเรื่องเสื่อมเสียในปัจจุบันเพื่อป้องกันเรื่องเสื่อมเสียในอนาคต ๓. เพื่อชนที่ยังไม่เกิดความเลื่อมใสได้เกิดความเลื่อมใส ๔. เพื่อคนที่เลื่อมใสแล้วให้เลื่อมใสยิ่งขึ้น ๕. เพื่อพระสังฆธรรมตั้งมั่นอยู่นานและเพื่ออนุเคราะห์หรือรักษาพระวินัย ๖. เพื่อป้องกันไม่ให้เป็นคนเหี้ยมโหดมิให้ใช้ความลงโลกเลี้ยวชีพ ๗. ป้องกันความดุร้ายป้องกันความประพฤติเลวทรามทำให้เสียหายแก่พระพุทธศาสนา	๑. ความผิดของพระภิกษุทำเข้าย่อมถูกชาวโลกติเตียน ถือว่าไม่เหมาะสมกับความเป็นสมณะ เช่น คัมภีร์รา เป็นต้น ๒. การรักษาศีลของภิกษุ พระพุทธเจ้าทรงดำนิพระภิกษุ สามเณรมีพฤติกรรมไม่เหมาะสมและประพฤติดื้อต่อศีลที่เป็นอาบัติเบาและอาบัติหนักก็ตามเป็นที่ครหาของชาวโลก ๓. หากภิกษุกระทำผิดต่อศีลนั้นย่อมถูกดำนิจากบุคคลโดยทั่วไป พระภิกษุทำผิดก็ย่อมถูกดำนิด้วยพระภิกษุด้วยกันและพุทธศาสนิกชนด้วย เนื่องด้วยความประพฤติที่ขัดต่อพระวินัยจึงทำให้พฤติกรรมที่แสดงออกมาไม่ว่ากาย วาจา และใจ ไม่งามไปด้วย ๔. ป้องกันการล่วงละเมิดศีล และให้ถือเป็น

๘. เพื่อต้องการให้ละชั่ว ทำดี ทำจิตของตนให้ผ่องใส ไม่อ้อนวอนต่อพระเจ้าให้มันพัฒนาปรับปรุงตนเองให้ดียิ่งขึ้นอย่าหยุด แต่ไม่ทำชั่วจักต้องมีความก้าวหน้าด้วยการทำความดีที่เป็นประโยชน์ต่อคนอื่นหรือส่วนรวมด้วย	ความผิดลำดับขั้นตอนต่างๆ ของทางโลกมากล่าวตั้งแต่ขั้นโทษระดับต่ำถึงโทษร้ายแรง เพื่อนำมาเปรียบเทียบกับความผิดทางพระวินัยและความรู้สึกของประชาชน ๕. เพื่อยับยั้งมิให้พระภิกษุละเมิดพระวินัยอันเป็นโลกวัชระไม่ว่าจะบิดเบือนพระธรรมวินัยให้วิปริตหรือกล่าวคู่พระธรรมวินัย หรือตีความพระธรรมวินัยตามความคิดเห็นของตนเอง โดยไม่ยึดหลักคัมภีร์พระไตรปิฎก อรรถกถาฎีกาหรือ ประพฤติอื่นใดที่ก่อหรืออาจก่อให้เกิดความเสียหาย แก่พระพุทธศาสนา หรือให้เกิดการดูหมิ่นเหยียดหยามพระพุทธศาสนาก่อให้เกิดความเสียหายแก่การปกครองคณะสงฆ์
--	--

กล่าวได้ว่าพระพุทธเจ้าได้ทรงแสดงพระธรรมวินัยไว้เป็นอย่างดี บุคคลผู้ไม่เข้าใจในพระพุทธศาสนาอย่างทั่วถึง อาจเกิดความสงสัยว่า เพราะเหตุไร พระองค์จึงทรงมีปฏิปทาที่ตรงข้ามกับความเป็นสัพพัญญูอย่างไรก็ตาม พระองค์ทรงมี พระประสงค์ที่ชัดเจนที่ทำให้ต้องทรงกระทำอย่างนั้น เช่น การไม่บัญญัติสิกขาบทไว้ล่วงหน้า เพราะไม่ประสงค์จะให้ผู้เข้ามาบวชในพระพุทธศาสนา เกิดความรู้สึกอึดอัดจนไม่สามารถ ปฏิบัติธรรมได้ เพราะต้องคอยระวังสิกขาบทเกรงว่าจะมีการล่วงละเมิด การไม่บัญญัติ สิกขาบทไว้ล่วงหน้า จึงเป็นวิธีการชักนำคนให้เข้ามาสู่พระพุทธศาสนา ทำให้เผยแผ่ พระพุทธศาสนาได้รวดเร็ว และแผ่ขยายออกไปอย่างกว้างขวาง แต่ถ้าพระพุทธเจ้าจะทรงบัญญัติสิกขาบทไว้ล่วงหน้าเพื่อหวังจะป้องกันไม่ให้เกิดการล่วงละเมิด ก็อาจถูกมองว่าเป็นการกีดกันคนให้ออกห่างจากพระพุทธศาสนา การบัญญัติ พระวินัยให้เสร็จพร้อมกันทีเดียว แม้จะเป็นวิธีการป้องกันการกระทำความผิดซึ่งจะเกิดขึ้น ในอนาคต แต่ก็เป็น การป้องกันตัวบุคคลผู้จะกระทำความผิดด้วย

เพราะการกระทำเกิดขึ้นจาก ตัวบุคคล เมื่อยังไม่มีความคิด ก็เชื่อว่าไม่มีคนผู้กระทำผิดเหมือนกัน เพราะฉะนั้น การที่ พระองค์ไม่ทรงบัญญัติพระวินัยให้เสร็จพร้อมกันทีเดียว จึงเป็นการสมควรอย่างยิ่งดังนี้พระพุทธรูปของพระพุทธรูปเจ้าคือประมวลสิกขาบทของกำหนดทางพระวินัยเกิดขึ้นจากการที่มีภิกษุภิกษุณีประพฤตินิมนต์ไม่ถูกต้องไม่เหมาะสมหรือประพฤติเสียหายขึ้นจนชาวบ้านพากันตำหนิติเตียน โพนทะนาเมื่อพระพุทธรูปองค์ทรงรับทราบแล้วให้ประชุมสงฆ์ได้สวนได้ความจริงจึงทรงมีพระพุทธรูปบัญญัติเป็นข้อห้ามไว้ผลที่มุ่งหมายในการบัญญัติพระวินัย

๑) เพื่อป้องกันไม่ให้ภิกษุเป็นคนเหี้ยมโหด เช่น ห้ามฆ่าสัตว์ ห้ามฆ่ามนุษย์

๒) เพื่อป้องกันไม่ให้ภิกษุหลอกลวงชาวบ้านเลี้ยงชีพ ด้วยการอาศัยศรัทธาชาวบ้าน ที่มีต่อพระศาสนาเป็นเครื่องมือหาเงิน เช่น ห้ามอวดอุตริ คือ อวดอ้างคุณพิเศษที่เกิดจากฌานสมาธิที่ตนเองไม่มี เป็นการปิดทางภิกษุจะอาศัยเป็นเครื่องมือหลอกลวงชาวบ้าน

๓) เพื่อป้องกันไม่ให้ภิกษุเป็นคนชั่วร้าย ก้าวร้าวรุนแรง เช่น ห้ามด่ากันตีกัน

๔) เพื่อป้องกันไม่ให้ภิกษุมีความประพฤติเลวทราม เช่น พุดปด พุดเกี้ยวพาราสี

๕) เพื่อป้องกันไม่ให้ภิกษุมีความประพฤติเสียหาย เช่น ห้ามแอบฟังความฝ่ายนี้ไปเล่าให้ฝ่ายโน้นฟัง

๖) เพื่อป้องกันไม่ให้ภิกษุเล่นชุกชน เช่น ห้ามไม่ให้ว่ายน้ำเล่น ห้ามไม่ให้เล่นจี้กัน ห้ามไม่ให้เล่นหลอกผี

๗) เพื่อคล้อยตามความนิยมของสังคมในครั้งนั้น เช่น ห้ามขุดดิน

๘) เพื่อให้เป็นธรรมเนียมของภิกษุ เช่น ห้ามฉันอาหารในเวลาวิกาล

๔.๔ เปรียบเทียบองค์ประกอบแห่งอาบัติที่ปณัตติวัชชะและโลกวัชชะ

ตารางที่ ๔.๔ การเปรียบเทียบองค์ประกอบปณัตติวัชชะและโลกวัชชะ

สจิตตกะ	อจิตตกะ
๑. สจิตตกะเป็นองค์ประกอบภายในจิตใจ ได้แก่ความผิดที่มีเจตนาเป็นองค์ประกอบ คือเจตนาคิดจะทำอาจเป็นเจตนาโดยตรง หรือเจตนาเล็งเห็นผลเจตนาทำผิดเพราะเหตุ จูงใจเช่นอยากได้ของของเขาจึงลักโกรธจึง คิดฆ่าเขาสิ่งที่จูงใจคือความโลภความโกรธ ความหลง ๒. สจิตตกะมีจิตคิดทำมีเจตนามีความจงใจ หมายถึงมีความตั้งใจทำทำทั้งที่รู้อยู่สจิตตกะเป็นภาษาพระวินัยใช้เรียกอาบัติบาง สิกขาบทที่ปรับแก้ภิกษุผู้ละเมิดด้วยความ ตั้งใจล่วงละเมิดทั้งที่รู้อยู่หรือตั้งใจที่จะทำ เช่นนั้นเป็นการชี้ว่ามีเจตนาที่จะล่วงละเมิด เช่นจงใจพูดอวดอุตริมนุสสธรรมแกลังก่อ ความรำคาญแก่ภิกษุอื่นแต่ถ้าไม่มีเจตนาไม่ จงใจเช่นอวดอุตริมนุสสธรรมด้วยสำคัญว่า ได้บรรลุอย่างนี้ไม่ถือเป็นผิด	๑. อจิตตกะเป็นการกระทำที่ไม่ต้องมีเจตนา เป็นองค์ประกอบก็เป็นความผิดทางวินัยเช่น ภิกษุทรงอดิเรกจีวรได้เพียง๑๐วันถ้าล่วง๑๐ วันไปเป็นนิสัสคิยปาจิตติยตามสิกขาบทที่๑๑ จีวรวรรคแม้ภิกษุผู้ทรงอดิเรกจีวรจะไม่มี เจตนาแต่ได้ครอบครองไว้เกิน๑๐วันก็เป็น อาบัติอจิตตกะแปลว่าไม่มีจิตคิดทำไม่มี เจตนาทำเป็นภาษาพระวินัยใช้เรียกอาบัติบาง สิกขาบทที่ปรับแก้ภิกษุผู้ล่วงละเมิดหรือทำ ความผิดคล้ายกับว่าทำด้วยความประมาท ตัวอย่างเช่นสิกขาบทว่าด้วยการดื่มสุราว่า ด้วยการขบฉันอาหารในเวลาวิกาลว่าด้วยการ ชักชวนเดินทางร่วมกับมาตุคาม (ผู้หญิง) ๒. อจิตตกะ ไม่มีเจตนา เป็นชื่อของอาบัติ พวกหนึ่งที่เกิดขึ้นโดยสมุฏฐานที่แม้ไม่มี เจตนา คือ ถึงแม้ไม่จงใจทำก็ต้องอาบัติ เช่น จฉันอาหารในเวลาวิกาล ดื่มน้ำเมา เป็น ต้น

โลกวัชชะ แปลว่า มีโทษทางโลก สิกขาบทมี ๒ อย่าง คือ โลกวัชชะ (มีโทษทางโลก) กับปณณัตติวัชชะ (มีโทษทางพระบัญญัติ) บรรดาโทษ ๒ อย่างนั้น สิกขาบทใด ในฝ่ายสจิตตกะ มีจิตเป็นอกุศลล้วนๆ สิกขาบทนั้นชื่อว่าเป็นโลกวัชชะที่เหลือเป็นปณณัตติวัชชะ จาก สมันตปาสาทิกา ภาค ๑ หน้า ๗๔๕ ได้อธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับสจิตตกะแปลว่าเป็นไปพร้อมกับด้วยจิต แปลไทยเป็นไทยได้ว่ามีเจตนาสิกขาบท ส่วนที่เป็นสจิตตกะ เช่น ปาราชิก ทั้ง ๔ ข้อ ถ้าไม่เจตนา ไม่เป็นปาราชิก แม้พระโคนข้ามจีนไม่มี

จิตยินดี ยังไม่ปราศจาก เขามีดวงหญ้าว่างไว้ หล่นใส่คนตาย ไม่เป็นปราศจากคิดว่า หลงคิดว่าตัวเองได้คุณวิเศษ ไม่ถือว่าอวดอุตตริมนุสสธรรม ไม่เป็นปราศจากส่วนสาขาบท ที่เป็นอจิตตกะ แม้จะไม่เจตนาที่เป็นอาบัติ เช่น ภิกษุอยู่ปราศจากไตรจีวร คือ ผ้าไม่ครบ ๓ ผืน พระอาทิตย์ขึ้นมาเป็นอาบัติ แม้ไม่เจตนาก็ตาม เป็นต้น

กล่าวโดยสรุปได้ว่าพระองค์ตรัสสอนสมณะพราหมณ์หรือนักบวชโดยเฉพาะ จะได้ตัดสิน ภูกว่านักบวชประเภทไหนควรแก่การเคารพนับถือ หรือควรแก่การดำเนินหรือขจัดออกจากพระพุทธศาสนา สำหรับสุราและเมรัยนั้น ถึงแม้ว่าพระวินัยจะมีข้อห้ามปรับอาบัติพระภิกษุที่ดื่มสุราเพียงแต่อาบัติสถานเบาเป็นอาบัติปาจิตตีย์เท่านั้น แต่เนื่องจากเป็น โลภวัชชะ คือ ขาวบ้านดิณินินทา ดำหนดิเตยน ขาวบ้านรับไม่ได้กับพฤติกรรมแบบนี้ เป็นความเศร้าหมอง หรือความเสื่อมเสียต่อวงการคณะสงฆ์ จึงต้องจับพระที่ดื่มสุราสึกจากเพศบรรพชิตเพื่อปกป้องศักดิ์ศรีคณะสงฆ์และพระพุทธศาสนาให้ดำรงอยู่คู่ชาติไทยตลอดไป

๔.๕ เปรียบเทียบโทษแห่งการล่วงละเมิดปณัตติวัชชะและโลกวัชชะ

ตารางที่ ๔.๕ เปรียบเทียบโทษแห่งการล่วงละเมิดปณัตติวัชชะและโลกวัชชะ

การเปรียบเทียบการล่วงละเมิดใน ๓ ประการด้วยกัน คือ (๑) โทษแห่งการล่วงละเมิดด้านพระธรรมวินัย(๒) โทษแห่งการล่วงละเมิดด้านกฎหมายอาญาและ (๓) โทษแห่งการล่วงละเมิดด้านกฎหมายบ้านเมือง มีรายละเอียดต่อไปนี้

๑) โทษแห่งการล่วงละเมิดด้านพระธรรมวินัย

โทษแห่งการล่วงละเมิด (ปณัตติวัชชะ)	โทษแห่งการล่วงละเมิด(โลกวัชชะ)
ที่เป็นบัญญัติวัชชะ (เป็นโทษทางพระวินัย) นั้น ได้แก่สิกขาบทที่ทรงบัญญัติไว้สำหรับพระภิกษุสาวกทั้งหลายอย่างวิกาลโภชนสิกขาบทคือการฉันอาหารในเวลาวิกาลเป็นโทษในทางพระวินัย แต่ไม่เป็น	๑. โลภวัชชะ คือ โทษทางโลก ได้แก่ การประพฤติก่ออกุศลกรรมบถ เช่น การฆ่าสัตว์ เป็นต้น เป็นโทษที่ปรากฏชัดเจน เมื่อนำสิ่งที่ชาวโลกเห็นว่าเป็นความผิดมาบัญญัติไว้ สังคมก็จะยอมรับเพราะมองเห็นโทษอย่าง

โทษทางโลก หรือการทำให้เกิดความเคลื่อนไหวที่ คือการตัดต้นไม้ใบหญ้าเป็นต้น เป็นโทษ ทางพระวินัยแต่ไม่เป็นโทษทางโลกการว่ายนํ้า เล่นเป็นโทษทางพระวินัยแต่ไม่เป็นโทษ ทางโลกสิ่งที่เป็นโทษทางพระวินัยนี้แหละ เรียกว่า “ปณัตติวัชชะ”	ชัดเจน การประกาศให้รู้โลกวัชชะ ความ ตั้งอยู่ด้วยดีแห่งสงฆ์มิได้เพราะโทษปรากฏ ชัดเจน
---	---

ลักษณะแห่งโทษมีอยู่ ๒ ประการ คือเป็นโลกวัชชะ ๑ เป็นปณัตติวัชชะ ๑ ส่วนที่เป็นทางโลกนั้น พระอรหันต์ไม่ทำอย่างเด็ดขาด สิ่งที่เป็นโทษทางพระวินัยเมื่อยังไม่รู้ก็ทำ เพราะการรู้สิ่งทั้งปวงไม่ใช่วิสัยของพระอรหันต์ทั่วไปสิ่งที่พระอรหันต์ไม่รู้ก็มี เช่น นาม และโคตรแห่งสตรีบุรุษดังนั้นการอยู่ร่วมกับสังคมบ้านเมืองของภิกษุสงฆ์เนื่องจากสังคมสงฆ์ต้องอาศัยสังคมบ้านเมืองพระพุทธเจ้าทรงอนุญาตให้ภิกษุสงฆ์คล้อยตามทางบ้านเมืองที่พระพุทธศาสนาเข้าไปตั้งมั่นเผยแผ่อยู่และมีพระมหากษัตริย์ผู้นำรัฐนั้นเลื่อมใสศรัทธา เนื่องจากทรงพิจารณาเห็นว่าไม่มีความเสื่อมเสียอะไรแก่ภิกษุทั้งหลายและทรงอนุญาตให้คล้อยตามในเรื่องที่ชอบธรรมอื่นๆด้วยแต่ไม่พึงคล้อยตามในเรื่องที่ไม่ชอบธรรมนั้น พระพุทธเจ้าทรงคล้อยตามทางบ้านเมืองอันเป็นสถานที่เกิดเรื่องที่ภิกษุกระทำความเสียหาย โดยทรงปรับโทษภิกษุคล้อยตามกฎหมายของทางบ้านเมืองและทางบ้านเมืองก็ขอคำปรึกษา โดยเฉพาะการออกกฎหมายที่เกี่ยวกับภิกษุสงฆ์ในพระพุทธศาสนาซึ่งปรากฏมีมาแล้วในสมัยพุทธกาลโดยบ้านเมืองเข้าปรึกษากับพระพุทธศาสนาทางพระพุทธศาสนาโดยพระพุทธเจ้าทรงเป็นผู้ออกพระพุทธานุญาตเป็นกฎระเบียบควบคุมภิกษุสงฆ์สืบต่อมาถึงปัจจุบัน พระพุทธศาสนามีความสัมพันธ์กับพระมหากษัตริย์อำนาจรัฐมาทุกยุคทุกสมัยและจะไม่ยอมรับการบังคับใช้กฎหมายของรัฐไม่ได้เช่นเดียวกันกับที่พระมหากษัตริย์จะทรงปฏิเสธหรือไม่รับรู้การดำรงอยู่ของพระพุทธศาสนาไม่ได้

๒) โทษแห่งการล่วงละเมิดด้านกฎหมายอาชญากรรม

โทษแห่งการล่วงละเมิด (ปณัตติวัชชะ)	โทษแห่งการล่วงละเมิดโลก(โลกวัชชะ)
------------------------------------	-----------------------------------

๑. กรณีที่กระทำผิดต่อวินัย ที่คณะสงฆ์เถียงนา และบทลงโทษที่เป็นปณณัติติวัชชะ คือ พระอภัยมณีรูปใดปฏิบัติหน้าที่โดยละเมิดจรรยาต้องได้รับโทษฐานละเมิดจรรยาอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้(๑) ให้ถอดถอนจากตำแหน่งหน้าที่พระอภัยมณี(๒) ให้ระงับหน้าที่พระอภัยมณีชั่วคราวไม่เกิน๒ปี (๓) เรียกตัวมาอบรมชั่วคราวไม่เกิน๑ปี(๔) ให้ทำทัณฑ์บน(๕) ดำเนินโทษเป็นลายลักษณ์อักษรข้อ๑๔การให้ถอดถอนจากตำแหน่งหน้าที่พระอภัยมณีนั้นจะทำได้ต่อเมื่อพระอภัยมณีละเมิดจรรยาโดยจงใจให้บรรพชาอุปสมบทแก่คนต้องห้ามตามความในข้อ๑๔ ๒. กรณีพระภิกษุมีพรรษายังไม่ถึง๕และสามเณรรูปใดที่ยังไม่มีวิทยฐานะเป็นนักธรรมชั้นใดชั้นหนึ่งให้เจ้าอาวาสกวาดขันให้เรียนพระธรรมวินัยหรือเข้ารับอบรมพระธรรมวินัยทุก รูปถ้าภิกษุสามเณรรูปใดฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามชื่อว่าไม่ตั้งอยู่ในโอวาทของเจ้าอาวาสหรือประพฤติดูดี คำสั่งเจ้าอาวาสมีความผิดตามมาตรา๓๘แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์พ.ศ.๒๕๐๕	๑. โลกวัชชะ มหาเถรสมาคมไฟเขียวให้ตำรวจจับพระที่ร่วมมือทำร้ายเจ้าหน้าที่มหาเถรฯ ระบุ ยังไม่มีมติสีกพระร่วมประท้วง แต่ให้เจ้าหน้าที่จับกุมหากทำผิดกฎหมาย ชี้พระวินัยไม่ห้าม แต่ให้พระดูโลกวัชชะ ๒. ก่อให้เกิดความเสียหายแก่การปกครองคณะสงฆ์ด้วยการ(ก) ฝ่าฝืนพ.ร.บ.คณะสงฆ์ กฎกระทรวง กฎมส. ข้อบังคับระเบียบ คำสั่ง มติ หรือประกาศของมส. (ข) ฝ่าฝืนพระบัญชาสมเด็จพระสังฆราช หรือคำสั่งของผู้บังคับบัญชาเหนือตนที่สั่งโดยชอบ (ค) ประพฤติอื่นใดที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่การบริหารงานของคณะสงฆ์ ในกรณีพระภิกษุผู้กระทำผิดตาม (๑) หรือ (๒) เป็นพระสังฆาธิการ ให้เจ้าสังกัดหรือเจ้าของเขตใกล้ชิดที่ความผิดเกิดขึ้น เป็นผู้มีความผิดพิจารณาวินิจฉัยการลงโทษทั้งนี้ โทษที่จะลงแก่พระภิกษุหรือสามเณรที่กระทำความผิดมี ๔สถาน คือ (๑) ให้สละสมณเพศ(๒) ดำเนินโทษ (๓) ภาคทัณฑ์ (๔) ว่ากล่าวตักเตือน
--	---

ดังที่ได้ยกตัวอย่างเปรียบเทียบให้เห็นถึงการกระทำที่ผิดต่อปณัตติวัชชะกับโลกวัชชะ คือ มหาเถรสมาคมไฟเขียวให้ตำรวจจับพระที่ร่วมมือทำร้ายเจ้าหน้าที่ มหาเถรฯ ระบุ คำจับพระสังฆาธิการดูแลพระลูกวัด เมื่อวันที่ ๒๕ เม.ย. ๒๕๕๓ นายอำนาจ บัวศิริ ผู้อำนวยการสำนักเลขาธิการมหาเถรสมาคม สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เปิดเผยกับไทยรัฐออนไลน์ กรณีพระสงฆ์เข้าร่วมชุมนุมกับกลุ่มคนเสื้อแดง และอยู่ในเหตุการณ์ปะทะกัน ว่า เรื่องนี้ไม่มีบทบัญญัติในพระธรรมวินัย สามารถทำได้ แต่ต้องดูถึงเหตุอันควรเหมาะสมหรือไม่ อย่าให้เป็นโลกวัชชะหรือโลกติเตียน ความเหมาะสมในฐานะผู้ครองผ้าในฐานะทูตของศาสนาพุทธ มีพุทธศาสนิกชนเคารพนับถือ

อย่างไรก็ตาม มหาเถรสมาคมยังไม่ได้มีมติให้สึกพระที่เข้าร่วมชุมนุม แต่มีมติเพียงให้พระสังฆาธิการเจ้าปกครองดูแลพระภิกษุในปกครองของแต่ละพื้นที่ถึงความเหมาะสมในการร่วมชุมนุม"ส่วนกรณีพระกระทำผิดไปทะเลาะหรือทำร้ายผู้ชุมนุมหรือฝ่ายเจ้าหน้าที่ นั้น มีความผิดแน่นอน แยกเป็น ๒ กรณี หากตรวจสอบว่าเป็นพระจริง โดยดูจากใบสุทธิบัตรก็ให้นำตัวมาให้พระสังฆาธิการเจ้าปกครอง เจ้าอาวาส หรือ พระอุปัชฌาย์ ทำการสึกให้แล้ว จึงดำเนินคดี หากไม่ใช่พระจริงก็ให้ดำเนินคดีไปตามความผิดได้เลย”^๑

๓) โทษแห่งการล่วงละเมิดด้านกฎหมายบ้านเมือง

โทษแห่งการล่วงละเมิด (ปณัตติวัชชะ)	โทษแห่งการล่วงละเมิด(โลกวัชชะ)
๑. ปณัตติวัชชะ คือ สัมมุขาวินัยคือวิธีระงับอิทธิฤทธิ์ในที่พร้อมหน้าคือพร้อมหน้าสงฆ์พร้อมหน้าบุคคลพร้อมหน้าวัตถุและพร้อมหน้าธรรมหากยังไม่เชื่อฟังก็ให้ดำเนินคดีตามกฎหมายบ้านเมือง	๑. โลกวัชชะ กรณีที่ล่วงละเมิดในสถานเบาก็ยังบอกกล่าวตักเตือน แต่ถ้ามากกว่านี้ก็มีบทลงโทษตามกฎหมาย ดังนี้ มาตรา ๔๒ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ วรรค ๒ หรือมาตรา ๒๘ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน
๒. พระภิกษุที่กระทำผิดต่ออาบัติสถานหนักนอกจากกระทำผิดทางวินัยสงฆ์	มาตรา ๔๓ ผู้ใดหมกมเล่ห์ที่จะได้รับบรรพชา

^๑ข่าวหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ, ทีมข่าวการศึกษา เรื่อง มส.ไฟเขียวตร.จับพระที่ร่วมมือทำร้ายเจ้าหน้าที่ ฉบับวันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๕๓.

ยังต้องถูกดำเนินคดีตามกฎหมายบ้านเมือง เช่น การฆ่ามนุษย์ เป็นต้น ๓. ผู้บัญญัติวิธีการลงโทษคือพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์ได้ทรงบัญญัติการลงโทษเพื่อระงับเหตุการณ์ไม่สงบที่เกิดขึ้นและเพื่อป้องกันมิให้เกิดความแตกแยกในหมู่สงฆ์สำหรับโทษที่ลงนั้นก็เพื่อให้สงฆ์ได้มีโอกาสพัฒนาตนให้มีความบริสุทธิ์ บริบูรณ์สามารถตั้งอยู่ในเพศพรหมจรรย์เพื่อเป็นที่พึ่งให้แก่ชาวโลกได้หากยังไม่เชื่อฟังกระทำผิดก็ให้ดำเนินคดีตามกฎหมายบ้านเมือง	อุปสมบทโดยต้องปาราชิกมาแล้วแต่มารับบรรพชาอุปสมบทโดยปิดบังความจริง ๒. ต้องปาราชิกแล้วไม่ละการแต่งกายอย่างเพศบรรพชิต ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน มาตรา ๔๔ ผู้ใดใส่ความคณะสงฆ์ไทย อันอาจก่อให้เกิดความเสื่อมเสียหรือความแตกแยก ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท หรือจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือทั้งปรับทั้งจำ ๓. เมื่อพระภิกษุรูปใดที่กระทำผิดต่ออาบัติสถานหนัก เช่น ฆ่าบิดา มารดา ย่อมได้รับผลทางวินัย คือ ปาราชิก และผลทางโลกวัชชะ ถูกดำเนินคดีทางอาญา ซึ่งเป็นกฎหมายบ้านเมือง อาจจะต้องติดคุกและประหารชีวิตในที่สุด แต่การดำเนินการตามกฎหมายนั้นจะต้องเป็นบุคคลธรรมดาที่ไม่ใช่พระภิกษุแล้ว
---	--

การกระทำผิดในทางโลกวัชชะ ถือว่าเป็นความผิดทางโลกที่ปรากฏหลักฐานอย่างชัดเจน จะต้องโดนจับและถูกปรับตามกฎหมายกำหนด เช่น การฆ่ามนุษย์ ย่อมได้รับโทษติดคุกหรือประหารชีวิตก็แล้วแต่ศาลจะตัดสินโลกวัชชะ แปลว่า มีโทษทางโลก ใช้เรียกอาบัติหรือความผิดของพระภิกษุที่ชาวโลกตำหนิติเตียนว่าไม่เหมาะสมไม่ควรแก่สมณะความผิดที่เป็นโลกวัชชะนั้น เช่น ทะเลาะวิวาท ทำโจรกรรม ฆ่าคนตาย ความผิดอย่างนี้แม้คนทั่วไปทำเข้าก็ถูกตำหนิติเตียนเหมือนกันพระภิกษุไปทำเข้า ยิ่งถูกตำหนิมากขึ้น การกระทำบางอย่างแม้ไม่มีความผิดตามพระวินัย แต่ก็เป็นโลกวัชชะ คือ ถูกตำหนิติเตียนได้ เช่น สูบบุหรี่ในที่สาธารณะ ส่งเสียงดังในที่ชุมนุมชน ไม่เอื้อเฟื้อแก่สตรีและเด็ก

การกระทำผิดในทางปณณัติวัชชะ ถือว่าเป็นการกระทำผิดต่อวินัยสงฆ์ ซึ่งมีโทษสถานหนัก คือ ปาราชิก และเข้าปริวาสกรรม ส่วนอาบัติสถานเบาต้องปลงอาบัติต่อหน้าพระสงฆ์ ดังนั้น

คำสอนของพระพุทธเจ้าคือพระธรรมวินัยการที่จะให้ความจริงของธรรมชาติดีผลในทางปฏิบัติเป็นประโยชน์แก่หมู่มนุษย์ในสังคมก็ต้องนำความจริงคือธรรมนั้นมาจัดตั้งวางเป็นระบบระเบียบโดยนำเอาหลักความจริงที่มีอยู่ตามหลักธรรมชาติซึ่งเป็นเรื่องของกฎแห่งเหตุปัจจัยหรือความเป็นไปตามเหตุปัจจัยของสิ่งที่เกิดขึ้น โดยเป็นเหตุเป็นผลแห่งกันนั้นมาวางรูปเป็นกฎในหมู่มนุษย์กฎของธรรมชาติเรียกว่าธรรมกฎของมนุษย์เรียกว่าวินัย^๒ ในสังคมที่อยู่ร่วมกันของคนจำนวนมากทั้งนักบวชหรือของคฤหัสถ์ถ้ายังไม่อบรมจิตใจให้หลุดพ้นจากความโลภโกรธหลงย่อมเกิดความขัดแย้งขึ้นได้จึงจำเป็นจะต้องมีระเบียบหรือกฎเกณฑ์ที่คนส่วนใหญ่ของสังคมนั้นเห็นชอบร่วมกันเพื่อบังคับความดีงามอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข

พระวินัยเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นสำหรับฝึกหัดอบรมกุลบุตรผู้เข้ามาบวชในพระพุทธศาสนา เพราะผู้เข้ามาบวชนั้นมาจากต่างตระกูลต่างชนชั้นต่างอัธยาศัยต่างจิตต่างใจหากไม่มีพระวินัยควบคุมความประพฤติให้เป็นระเบียบเรียบร้อยก็จะเป็นหมู่ภิกษุที่สับสนวุ่นวายไม่เป็นที่ตั้งแห่งความเลื่อมใสศรัทธาถ้าภิกษุประพฤติตามพระวินัยก็จะเป็นหมู่ภิกษุที่งดงามน่าให้เกิดความเลื่อมใสศรัทธาและทำให้พระพุทธศาสนาดำรงอยู่ยืนนาน และไม่ประพฤติดื้อต่อกฎหมายบ้านเมืองด้วยโทษแห่งอาบัติเป็นโลกวัชชะก็มีปณัตติวัชชะก็มี และควรปฏิบัติอย่างไร จึงจักสมแก่คำว่าปฏิบัติเป็นกลาง ซึ่งควรปฏิบัติอย่างนี้ คือ อาบัติที่เป็นโลกวัชชะนั้นล่วงเข้าแล้วยังความเสียหายให้เกิดมากแม้ทำคืนแล้ว ความเสียหายนั้นก็ยังเป็นเหมือนแผลติดตัวอยู่ ไม่หายได้ง่าย ควรประหยัดให้มาก อย่าล่วงง่าย ฝ่ายอาบัติที่เป็นปณัตติวัชชะนั้น เหล่าใดที่ภิกษุยังถือเป็นกวดขันล่วงอาบัตินั้นเข้าแล้ว มีความเสียหายได้เหมือนกัน เหล่าใดไม่ถือเป็นจริงจัง เพราะกาลสมัยและประเทศทำให้เป็นอาบัตินั้นเข้าแล้ว แม้ล่วงเข้าแล้ว ก็ไม่สู้เป็นอะไรนัก

แม้ว่าปณัตติวัชชะจะเป็นโทษทางวินัยสงฆ์ที่ไม่เกี่ยวข้องกับกฎหมายบ้านเมืองก็ตาม แต่พระพุทธองค์ก็ทรงอาศัยบทบัญญัติทางโลกเป็นการตัดสินใจตัดสินความผิดแก่การกระทำนั้นด้วย สำหรับโลกวัชชะเป็นการกระทำที่เห็นได้ชัดเจนและถือว่าเป็นสิ่งที่ชาวโลกคิดเถินและโทษที่ได้รับก็เป็นไปตามกฎหมายบ้านเมืองกำหนดไม่เว้นแม้แต่พระภิกษุ จึงแสดงให้เห็นว่า

^๒ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), วินัยเรื่องใหญ่กว่าที่คิด, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์บริษัท สหธรรมิกจำกัด, ๒๕๓๘), หน้า ๒-๓.

เมื่อเราทำความผิดล่วงละเมิดก็จะต้องถูกปรับอาบัติจากเขาไปหาหนัก แล้วแต่ว่าจะทำอาบัติชนิดใด

๔.๖ เปรียบเทียบประโยชน์การไม่ล่วงละเมิดปณัตติวัชชะและโลกวัชชะ

ตารางที่ ๔.๖ เปรียบเทียบประโยชน์การไม่ล่วงละเมิดปณัตติวัชชะและโลกวัชชะ

การบัญญัติพระวินัยก่อนที่จะทรงบัญญัติ พระพุทธเจ้าก็ตรัสถึงประโยชน์ของการบัญญัติ อันแสดงถึงความสำคัญของพระวินัยไว้ ๑๐ ประการ ดังมีตารางแสดงต่อไปนี้

ที่	ประโยชน์การไม่ล่วงละเมิดปณัตติวัชชะ	ประโยชน์ไม่ล่วงโลกวัชชะ
๑-๒	เพื่อความดีงามแห่งสงฆ์ เพื่อความสุภาพแห่งสงฆ์	ประโยชน์ต่อสงฆ์ส่วนรวม
๓-๔	เพื่อข่มบุคคลผู้เกียติ เพื่อความอยู่ผาสุกแห่งเหล่าภิกษุผู้มีศีลดีงาม	ประโยชน์ต่อบุคคล
๕-๖	เพื่อปิดกั้นอาสวาททั้งหลายอันจะบังเกิดในปัจจุบัน เพื่อปิดกั้นอาสวาททั้งหลายอันจะบังเกิดในอนาคต	ประโยชน์ต่อชีวิต
๗-๘	เพื่อความเลื่อมใสของคนที่ยังไม่เลื่อมใส เพื่อความเลื่อมใสยิ่งขึ้นไปของคนที่เลื่อมใสแล้ว	ประโยชน์ต่อพุทธศาสนิกชน
๙-๑๐	เพื่อความตั้งมั่นแห่งพระสัตถธรรม เพื่อเอื้อเพื่อวินัย	ประโยชน์ต่อพระพุทธศาสนา

สรุปได้ว่าการเปรียบเทียบทั้งสองนั้นมีการรับผลประโยชน์ที่คล้ายกัน ในตอนต้น พุทธกาล ยังไม่มีการบัญญัติพระวินัยเพราะพระสงฆ์สาวกในขณะนั้น ส่วนใหญ่บรรลุมรรค ผลนิพาน กฎระเบียบจึงเกิดขึ้นแก่ท่านเองโดยอัตโนมัติ แต่เมื่อพระสงฆ์หมู่ใหญ่เกิดขึ้น เจตนาในการบวชตลอดถึงพื้นเพอภยาศัยก็ต่างกันความประพฤติไม่เหมาะสมจึงเกิดขึ้น พระ พุทธองค์จึงบัญญัติห้ามมิให้กระทำอีก เมื่อหลังจากพระพุทธรองค์ปรินิพพาน พระสงฆ์สาวก ทั้งหลายได้ช่วยกันท่องจำสืบทอดกันมา วินัยปิฎก เป็นคัมภีร์สำคัญที่ประมวลพุทธพจน์ เกี่ยวกับระเบียบปฏิบัติ ขนบธรรมเนียมประเพณีวิธีชีวิตและวิธีดำเนินกิจการต่าง ๆ ของภิกษุ สงฆ์และภิกษุณีสงฆ์ อันเป็นหลักศึกษาอบรม เพื่อป้องกันความประพฤติเสียหาย และเพื่อ ความเป็นอยู่ที่เหมาะสมดีงามแห่งคณะสงฆ์ จึงควรอย่างยิ่งที่ภิกษุสามเณร และสาธุชนผู้สนใจ จะได้ศึกษาเพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตที่ดีงามของตน

๔.๗ สรุป

สรุปได้ว่าการเปรียบเทียบประเด็นวิภาษะกับโลกวิภาษะ ในการเปรียบเทียบทั้งสอง นั้นทำให้ทราบถึงพระวินัยหรือศีลของพระ เป็นสิ่งที่พระพุทธรองค์ทรงบัญญัติไว้เพื่อเป็นข้อ ห้ามสำหรับพระภิกษุไม่ให้ประพฤติดหรือกระทำความผิดสิ่งหนึ่ง ที่จะทำให้มีความเสื่อมเสียหรือ เสียหายเกิดขึ้น ประเด็นวิภาษะ คือโทษจากการกำหนดหรือบัญญัติ ไม่ได้มีการลงโทษที่ ชัดเจนตามกฎหมายทางโลก ถ้าทำผิดฝ่าฝืนจรรยาบรรณนั้น ก็เป็นความผิดข้อกำหนดที่ตกลง ร่วมกันเท่านั้นเหมือนกับวินัยของสงฆ์บางข้อเป็นประเด็นวิภาษะ ไม่ใช่โลกวิภาษะ คือความผิด ทางโลกที่เกิดได้ทั่วไปกับทุกคน ไม่ว่าใครก็ตามฝ่าฝืนต้องมีความผิด เช่น ฆ่าคนตาย ขโมย ของ ถ้าฆ่าคนตายหรือขโมยของนั้นทำความผิดเป็นโลกวิภาษะ เพราะโลกติเตียนแต่ประเด็นติ วิภาษะเป็นข้อผิดพลาดที่เกิดจากข้อตกลงร่วมกันของคน เช่นในกรณีศีลของพระ บางข้อเป็น โลกวิภาษะ คือชาวโลกติเตียน เช่น ฆ่าคนตาย แต่บางข้อนั้นเป็นเรื่องที่ผิดบัญญัติวินัย เรียกว่า ประเด็นวิภาษะ เช่น ฉันทข้าวในเวลาวิกาล หรือฉันทข้าวเย็น ถ้าพระฉันทข้าวเย็นไม่ใช่ความผิดแบบ ชาวโลก ชาวโลกรับประทานกันได้ อย่างไรก็ตาม การจะตัดสินว่าผิดหรือไม่ผิดวินัยอย่างไร ต้องดูทั้งประเด็นวิภาษะและโลกวิภาษะเป็นองค์ประกอบ บางกรณีผิดประเด็นวิภาษะแต่ไม่ผิดโลก วิภาษะ บางกรณีผิดโลกวิภาษะแต่ไม่ผิดประเด็นวิภาษะ ต้องพิจารณาเป็นกรณีๆ ไป

ต้องเข้าใจด้วยว่าพระถ้อยกฎหมาย ๓๐อย่าง คือ ๑. พระวินัย ๒.พ.ร.บ. คณะสงฆ์ ๓.กฎหมายบ้านเมือง การจะวินิจฉัยหรือกระทำการใดต้องดูองค์ประกอบทั้ง ๓๐อย่าง ผลของการผิดพระวินัย ภิกษุที่ไม่รักษาพระวินัย จะกลายเป็นภิกษุทุศีล ย่อมได้รับผลแห่งความเป็นผู้ทุศีลที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ตรงกันข้ามจากอานิสงส์ของการรักษาพระวินัย ดังนี้ (๑) เป็นทุกข์เดือดร้อนใจ จิตเกิดวิปปฏิสารจนมีส่วนของคนบ้า(๒) รู้สึกห่อเหี่ยวเศร้าหมองใจที่ตนบวชแล้วไม่รักษาพระวินัย (๓)ถูกดำเนินคดีอันเนื่องมาจากการไม่รักษาพระวินัย (๔) ถูกจับกุม ประจาร และลงโทษ(๕) จะเข้าสมาคมกับผู้ทรงศีลก็เก้อเขินสะทกสะท้านเป็นต้น